

БҮРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 144 (9591)

1961 оной июнин 20, вторник

Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТ АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД ИГЭЖЭ ХЭЛЭНЭ

Радио, телевиденээр Никита Сергеевич Хрущевой хэлэн үгэ тухай Литвагай нинслэй фабрика, завод, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд бодол, нанамжанууда мэдүүлнэ. Эб найрамдалда дуратай Советскэ Союзай ленинскэ гадаалын политике хүдэлмэришэд, интеллигенци халуунаар дэмжэнэ.

— Нүхэр Хрушев арадай үмэнзөө хэлээ,— гэжэ Вильнюсэй селикатна зүйлнүүдсэ бүтээдэг заводой хирпинсын цехын хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрлэдэхэдөө, инженер Гинтаутас Андрионас мэдүүлээ.

— Хүн түрэлтэнэй аша тухада зориулһан Коммунистическэ партия, Советскэ правительствын гайхамшагта политика ябуулдаг байһынь үшөө дахин хаража этигэбэ. Н. С. Хрущевой дуралханууд бүхы үнэн зүб бодолтой хүнүүдэй дунда дэмжэгдэхэ. Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха хараа бодол илан мандаха. Эб найрамдалда дуратай өөһэднэгөө агуухэ гүрэнине—арадуудай хоорондохихани барисаанай, эб найрамдалай энэ түшэг тулгууринсэ саашадань бэхжүүлэхэ хэртэгтэ совет ажалдад хубитаяа оруулахад,— гэжэ нүхэр Андрионас саашань үргэлжэлүүлээ.

Литвагай научна олонитэ Н. С. Хрущевой хэлэн үгыг угаа баяртайгаар утгаба.

— Буу зэбсэг хуряаха, ядерна зэбсэг туршалгы хорихо тухай асуудалнуудыс бүхыднэ суг хаража шийдхэхэ тухай Советскэ правительствын толгойлогшын дуралхал сэсэн, шухала удхатай байна,— гэжэ биологическа эрдэмэй кандидат Альфонсас Меркс хэлэбэ. Хэдэ миллион хүнүүдэй анхаралаа табилда байһан тон шухала асуудалнуудыс тодорхой найнаар шийдхэхэ харгы замнай энэ болоно.

Өөһэдтөө үлүүсэ найн байхад эрилтэнүүдсэ СССР табинагүй. Зүгөө өөһэднэгөө хүсэл эрилтэнүүдсэ хэншэе хануулхагүйбди гэжэ Никита Сергеевич зүб лэ хэлээ гэжэ СССР-эй ардад артист, эб найрамдал хамгаалха республиканска Грузин комитетэй түрүүлэгшэ А. Хорва мэдүүлэбэ.

Бээ абанги Австриин нийслэл Венадэ уулзалга болобо.

Бүхы шухалын шухала арсалдаата, шийдхэгдээгүй асуудалнуудыс эбэй ёһоор заагагүй шийдхэгдэхээр байһыс энэ хадаа тодорхойлобо. Мүнөө үе сагта, атомна, водородно зэбсэг хэрэглэхэ сагта хүнүүдэй хуби заяагаар наадажа болохогүй. Шухала асуудалнуудта тон болгоомжотойгоор хандаха ёһотой гэжэ нүхэр Хорва саашань хэлэн байна.

— Хорин жэлэй саада тээ электростанци хажууда булад хайлуулжа эхилээ нэм. Тийгээд дайнай жэлнүүдтэ Эхэ ороноо хамгаалха, дайсанье дараха хэрэгтэ зориулжа тэрээнине хайлуулаб. Харин мүнөө манай гайхамшагта оронине хүгжөөлгэдэ хайлуулһан буладын эльгээгдэнэ. КПСС-эй XXII сьездын хүндэлэлдэ абанан уялгануудаа Златоустовска булад хайлуулагшад үлүүлэн дүүргээ. Игэжэ түсбөө галуур олон мянган тонно металл үгтэнэн байна. Эб найрамдалай түлөө шэнэ хэсэ тэйгөөр хүдэлхэбди,— гэжэ Златоустовска металлургическа заводой булад хайлуулагша, СССР-эй Верховно Советэй депутат Иван Шубин нанамжалһан байна.

Ленинградтай станок-автоматуудай заводой механическа цехын мастер В. Литунский игэжэ хэлэнэ:

— Совет хүнүүд эб найрамдал, гансал эб найрамдал сэсэжэ байна. Эб найрамдалай түлөө манай оройн ямар эхээр тэмсэжэ байһан тухай Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой хэлэн үгэ сооһоо найса мэдэжэ абанабди.

Бүхыднэ, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха гэжэ эб найрамдал тогтоохо шухала арга нүхэсэл болоно гээд Никита Сергеевич тон зүб хэлэнэ.

Дэлхэй дээрхи хэдэн зуу миллион хүнүүдэй эрилтэ хүсэлыс хангаар тодо, сэхэ гадаалын политика манай гүрэн ябуулдаг. Гадаалыннай совет политика нимэл даа. Энэ политике нүхэр Хрушев аргагүй эршэ зоригтойгоор, эсэсэ сусашагүйгөөр, тэсэмгүйгээр бодото дээрэнэ бээлүүлнэ. Энээнэй түлөө нүхэр Хрушевто хүдэлмэришэнэй баярыс хүргэнэб.

БУЛТА БАЯРТАИБДИ

КУДАРА-СОМОН. (Телефоноор абтаба). Эндэхн Кударын совхозой 3-дахн отделенидэ хүдэлдэг республикын суута кукурузашад Р. Гонсоров, Н. Батуев гэгшэдэй тариан кукурузын поли дээрэ, нялха ногоон эшнүүд зохидоор квадрат болон гараба. Энэндэ отделенин механизаторнууд, малшад, бүхы хүдэлмэришэд баяртай.

— Саг соонь, найн шанартайгаар зурууд хоорондохн элдүүрилгын хээд, нэмэлтэ тэжээл оруулаадибал, баян ур-гаса абтахал байха,— гэжэ кукурузашад омогтойгоор мэдүүлнэ.

Суута кукурузашада шадбариде найдахаар лэ гэсхэ. О. Цибилов.

Уһан зам—химда транспорт

Гол мүрэнүүдээр ашаа шэрлэгэ эгээл химда сэнэй арга болоно. Илангаа түмэр замнаа холо, автомашинаар ябах аргагүй холын газарнуудта зунай сагта гол мүрэнүүдээр ашаа шэрлэгдэнэ. Дабба дашаар элбэг холын аймагуудтай манай республика дотор гол мүрэнүүдээр ашаа шэрлэгэ ехэ удхашанартай болоно.

Сүхэ, Хөлго, Баргажан мүрэнүүдээр намар орой болотор олон миллион тонно элдэб ашаан хүдөө тосхонуудта абаашагдана. Барилгын материал, хүдөө ажахын машинаруудта хэрэглэгдэхэ бензин, тоходохо материал, модон, талха таряан болон эдэе хоолой ондоошье зүйлнүүд, Бичурын, Кяхтын, Мухаршэбэрэй аймагуудай колхоз, совхозуудта, Баргажан, Курумкан тосхонуудта судануудаар ашаан хүргэгдэжэ байдаг. Сүхын ар-нанай, Бичурын сахарай, Шулуутын известкын заводуудта

шулуу нүүрһэн Улан-Удэнэе абаашагдана. Эхэ жэлдэ түрүүшнхээ Хөлго голоор Сэрлэнгэ мүрэн хүртээр модон урадхуулагдаханы.

Республиканын модошод гол мүрэнүүдээр ашаа шэрлэгэдэ эртэннээ бэлдхээн байна. Тиймнээ долоон жэлэй гурбадахн жэлдэ абанан уялгана тэднээр түрүүшын үдэрһөө дүүргэжэ эхилээ. Ашаа шэрлэгэ май харын даабари үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. «Константин Заслонов» суднын экипаж (капитанинь И. Я. Смирнов, механигын Г. К. Горбунов), «Юрий Смирнов» экипаж (капитанинь А. В. Трифонов, механигын А. В. Зайцев) май харынгаа даабари 5—7 хоногоор урид дүүргэһэн байна.

Энэ оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбье болзорһоон урид дүүргэжэ уялга абанан уһан замшад эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Д. Балданов.

Хурьгадаа энэ жэлдэ гүрэндэ тушаахаар бэлдэнэ

Сэлгээ Яруунын зүүн хажууда Нархатын совхозой түрүү хонишон Дарижап Цибиловэй отара байрладаг. Ахалгаша хонишон Дарижап Цибилов «Рассвет» колхозой эрхим комбайнер солотой байнаа гурбан жэлэй урда тээ хонишон болоһон юм.

1961 оной январь хараһаа энэ бригада ажахын тоосондо оруулагдаа. Отарада 584 эхэ хонин, 1023 түлгэ тоолодоно. Байгша оной январин 1-һээ хойшо бригадын хонишод 534 хурьга абажа, нэгэ-шье хоролтойгөөр түлжүүлжэ байнхай.

Эртэ гараһан хурьгадаа энэ үдэрнүүдтэ эхэнээ найсагаар

жа, намар болотор зүүн хонишондо адуулжа, тус бүринисэ 35—40 килограммтай болгоод гүрэндэ худалдаха зорилготой.

Мүн отарын хонишод өөһэднэгөө хүсөөр 3 мянган центнер үбнэ бэлдэхэ, зуун га газарта ячмень, овёс тарижа ургуулаад, тэрэнэ ногооноор хуряажа абаха юм. Игэжэ хонидтоо бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэжэ абаха хүсэлтэй. Тэршэлэн эдэ үдэрнүүдтэ хонидтоо хайшалжа, тус бүринисэ 3,5 килограмм найн шанартай нооһо абахын түлөө бүгдөөрөө оролдожо байнхай.

Д. Чимитов.

Жэсшээ харуулаар...

КПСС-эй XXII сьездэ ажалай амжалтаар угтахын тула Саяанай совхозой хаалишад эхээн оролдогто гаргажа, аймаг соогоо түрүү нуурида гараа.

Энэ мүрүсөөндэ наһаараа залуухан-

ше наа, ажалай дүршлээр байһанаа үнэн бүриинэ 267 литр һуунаа, бусалта жэсшээ харуулба. Мүн хоёрдохн отделе-нин хаалишад—С.

К. Ардуев. Түхэнэ.

ХОТОНДО БАЙЛГАЖА ҮБЭЛЖҮҮЛХЭДЭ ЯМАР ТУЪАТАЙВ?

Хонидойнгоо тоогоор манай 1-дэхн отделени совхоз соогоо гурбадахн нуури эзэлдэг юм. Эндэмнай 8 мянга гаран хонид бин, харин долоон жэлэй эсэстэ тэрэмнай 1,5 дахин олошорхоор хараалданхай. Мүнөөшье гол олзоннай хонин ажалһаа абтадаг.

КПСС-эй ЦК-гэй январин Пленумэй шийдхээр биедүүлэн, түрэл партингаа XXII сьездэ ажалай бэлэг барихын түлөө совхозой хонидон үнэн сэхээр ажаллана. Хурьгада гаргада оруулангүй, түргөөр түлжүүлхэ, хонидойнгоо нооһо гэнжгүй, түргөөр хайшалжа абаха, эхэ хонидоо на-мардай эхээр үржүүлхын тула шадал тамирьһэн найжаруул-ха гэжэ оролдоһоор.

Тийхэтэйгээ хамта эрхэ үбэлжэлгэдөө бэлдэхэ, үбнэ, силос, таряа талханай зүйл хэрэгтэй соонь ургуулжа абаха талаар ехэ юумэ хэнэбди. Сабшалан, таряалан, бэлшээрин газар уһалагдана. Байгша ондоо 520 гектар таряалан, 850 гектар сабшалан, бэлшээрин уладуулжа хүсэтэй уһалуурин Шүбэгийн системэ ашагалгада туйсэд орохо юм.

Хонидоннай ажалдаа түрүү дүршэл хэрэгдэдэг боложо захалаа. Нёондо Дундада нютагта хонидойнгоо томодхондогтон бригада эмхидхэгдэжэ, трактор, машина үгтөөд, ажахын тоосондо оруулагдаа нэн. 1053 эхэ хонитой тус бригадада 60 га сабшалан даалга-даад, ахалгаша хонидонноор Намжилма Тогмитова табиг-даа бэлэй.

Бүхы юумээ өөһэдөө хэлэг, салин хүлгэ продукцинтаа хэмжээгээр абадаг болохоодо,

ажалдаа тад ондоогоор хандажа эхилээ. Намартаа хонидоо холын найн бэлшээрнэй газараар, таряанай зуурта адуулжа, яһала таргалуулаа.

Үбэлдөө 453 эмэ түлгэнүүдэ дулаан байрлада оруулан-дэ, дэвгүүрээ хушалтагүй, хажуу талаараа дулаалагдан хаашан соо байлгажа онло оруулжа гэжэ шийдээд, бригадын гүшүүд өөһэднэгөө хүсөөр 2—3 үдэртэ тимэ хашаа бар-ля. 3 метр үндэртэй зургаан хана нургаагаар бодхоод, дунда зургаан стол зоожо, строила табла. Газаа тала-һаньн голоомоор, хонидойнгоо шэбхээр дулаалжархөө. Тэрэ голоомыс малай эдихэ үрхэ-гүйн тула хашаалжархинан байна. Энэ хашаа барихада модоншье бага орохо, мун-дэ зөөришье өөдтэй гаргаша-лагадагүй. Хамта дээрээ тэр-нээ 80 түхэрт сэнэй болоо.

Үбэлдөө тэндэ байһан түл-гэнүүдэ байраһань гаргаша-даа, бэлшээхэдэ, дорохи хор-гооһын этэржэ обоолжархидог заншалтай. Тийн үдэш-лэн, хонидоо хашаандаа хаа-ха үдөө, обоолһон хоргоо-һоо таража үгэдэг. Игэхэдэ хонид дороһоо дулаан бай-даг. Зүгөөр тимэ хашаа бар-ихадаа, хэды хони хааһаа уридшалан тодорхойлохо хэр-рэгтэй. Юуб гэхэдэ, хонидыс хашаанда хаагаад байхада хоохон газар байха ёһогүй. Тэднээр хашаа барихада, дүрбэлжэн метр газарта 3—3,5 хони эхбтэхээр хараалаа.

Үбэлжэлгын түрүүшын дүн юу харуулаб гэхэдэ, хонидыс нимэ хашаанда байлгаад, үдэртэн адуулжа, найн тэ-жээл эдүүлжэ шадбал, хо-

нин ажалһаа абтаһан продук-цин өөрнын үнэ сэн хилдар-ха, хонидой бээ шамбай шэр-хи болохо, нооһонинь угтар, үдхэнөөр ургаха байна гэжэ тобшолол хэхээр. Нооһонинь шанар тон найн, үлүүшын бүхэ, торголиг зөөлөн болоһо-но. Жэсшэнь, тимэ хашаанда үбэлжэһэн түлгэнүүдэй нооһо-нинь 6,5—7 сантиметр утатай, тус бүринөөн адагын 3 кило-грамм абтаха бээ гэжэ ту-хайлагдана. Тийн гэнэ Агван Шагдуровой отарада нимэ-алли түлгэнүүд харуулагла-даг. Тэдэ түлгэнүүд дулаан байрлада үбэлжэһэн хадаа ноо-һонинь шанар тэднэйхнээ но-нилээ доошоо, тус бүринөөн 2,2 килограммһаа дээш ноо-һон абтахаар бэвшэ.

Намжилма Тогмитовагай отарынхита мэнэ хаяхан комму-нистическэ бригадын хүндтэй

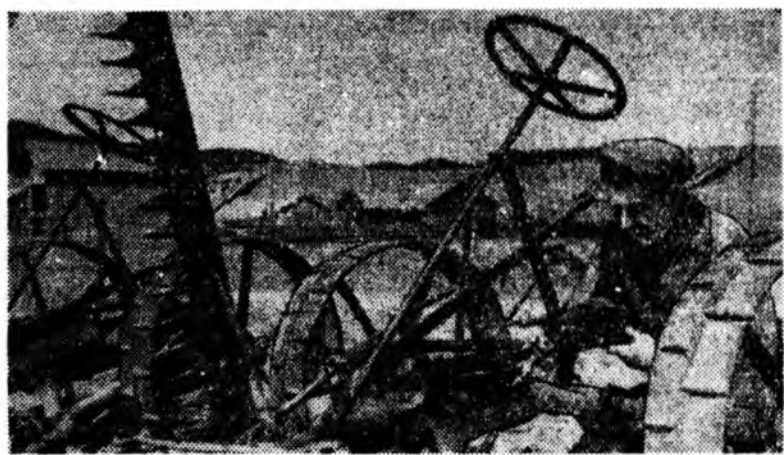
нэрэ зэргэ олгодоо юм. Үбэлдөө хонидоо адуулжа байгаада, тимэ хэроун хашаанда үбэлжүүлхэдэ зохид байна, ашатай байһынь хараа-даа абажа, ерхэ үбэл отделе-нингээ түлгэнүүдэй үшөө 3—4 отарыс энэ аргаар үбэлжүүлжэ гэжэ байнабди.

Тэрэннээ гадна Чтын обла-ластин хонидойн жэсшээ гээр зун-намарай сагта хама-гуудаар хэһэн хашаатай боло-хобди. Тимэ хашаас дуратай сагтаа задалаад, ондоо тээ, найн бэлшээрнэй газарта абаашаад табижархихада бэл-лэн ха юм.

Цигэжэ манай отделеинин хонид ажалай эрхим бэл-жүүдээр түрэл партингаа сьезд утахыс тэмсэнэ.

Д. Ринчинов,

Хорин Анагай совхозой 1-дэхн фермыс эрхилгэшэ.

Сэлэнгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз үбнэ хуряалгада бэлдэхэ эхлэб. Колхозой 3-дахн комплексно бригадын түмэрш дархашуу А. И. Крюков, Д. Ф. Собиников гэгшэд сенокосилкануудыс хайнаар заһабарилла. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Александр Ивановтэ Крюков тракторна сенокосилкада ямар заһабарилга хэрэгтэй гэжэ хаража байна. А. МАНТАГВАЙ фото.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

СССР-эй ЦК-гэй Нэгэдэхн Секретарь, СССР-эй Министрүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ, Социалистическэ Ажалай хоёр дахин Герой нүхэр Н. С. Хрущевые Ленинэй орденээр, гурбадахн «Хадуур, балта» алтан медаллар шагнаха тухай

Ракетнэ промышленность бии болгохо, хүгжөөх, эрдэм ухаа, техникэ хүгжөөх, замлин дайдыс шэнжэлхэ шэнэ үе саг нээһэн «Восток» гэжэ онгосо-одон дээрэ совет хүнэй гуржа, дэлхэй дээрэ түрүүшынхэ амжалтагаар ниндэнэн хэрэгтэ эмхидхэхэдэ

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ

Ракетнэ промышленность бии болгохо, хүгжөөх, эрдэм ухаа, техникэ хүгжөөх, замлин дайдыс шэнжэлхэ үе нээһэн «Восток» гэжэ онгосо-одон дээрэ совет хүнэй гуржа, дэлхэй дээрэ түрүүшынхэ амжалтагаар ниндэнэн хэрэгтэ эмхидхэхэдэ ехэ амжалта туйлаһанайн түлөө гэтэ ехэ долоон эрдэмтэд, конструкторнуудта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ гэгдэ хоёрдохо олгоод, Ленин орденээр, «Хадуур, балта» алтан медаллар СССР-эй Верховно Советэй Президиум шагнаба. Эгээ хүтэл-хэлхы конструктор, хүтэлбэ-хы хүдэлмэрилэгшэд, эр-

дэмтэд, хүдэлмэришэдтэ, хамта 95 хүндэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгобо. Хүдэлмэришэд, конструкторнууд, эрдэмтэд, хүтэлбэрлэхэ инженерно-техническа хүдэлмэрилэгшэдыс, бүхыдөө 6924 хүнине шагна-һан байна. Научно-шэнжэлхы зарим институудад, конструкторска бюро, заводууд мүн лэ СССР-эй орденуудаар шагнагдаа.

Ленинэй орденээр 478 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденээр—1218 хүн, Улаан Одной орденээр—256 хүн, «Хүндэлэ-лэй тэмдэг» орденээр—1789 хүн, медальнуудаар—3183 хүн шагнагдаһан байха юм.

«КПСС хадаа манай оронине нэгэн хамта дайшалхы лагер болгохо хэрэгтэ эмхидхэн бөөдүүлгэшэ мүн» гэжэ элидхэлыс түххын эрдэмтэй доктор Н. И. Шатагин хээ юм. Мүн бэшшыс элидхэлнүүд шагнагдаха.

КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхн марксизм-ленинизмын институтда научна сесси нээгдэбэ

МОСКВА, июнин 17. (ТАСС). Советскэ Союзай үгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай эхилһээр 20 үдэй ойдо зориулагдан илалтын научна сесси КПСС-эй ЦК-марксизм-ленинизмын институтда мүнөөдэр нээгдэбэ.

Марксизм-ленинизмын институтдай директор академик Н. П. Поспелов оролт үгэ элжэжэ, заседание нээгээ. Манай оройн эрхэ сүлөөгэй, нээ даанхай байхын, бүхы түрэлтэнэй жаргалайн түлөө дайнай жэлнүүдтэ наһа гараһан баатарнуудай дурас-

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилһээр 20 жэлэй ойдо

СССР-эй революцион музейдэ болоһон заседани

МОСКВА, июнин 16. (ТАСС). СССР-эй Наукануудай академин түхын институудай, СССР-эй революцион музейн нэгэдэмэл, үргэдхэгдэһэн эрдэмтэдэй Советүүдэй мүнөөдэрэй заседанида Россия болоһон революционно хүдэлмэндэ хабаадагшад, эрдэмтэд—түүхэшэд, Совет Арминь маршалнууд, генералнууд, хүдэлмэришэд хабаа-далсаба. Эсэгын агуухэ дай-най эхилһээр 20 жэл гүйсэһэн-нэй ойдо тэрэ зориулагданан байгаа. Үнгэрһэн дайн байл-даан тухай харуулан зүйл-нүүдтэй революцион музейн зал соо эрдэмтэдэй Советүүдэй заседани үнгэргэгдэнэ.

Академик И. И. Минц засе-дание нээбэ. Эсэгын агуухэ дайнай жэлнүүдтэ наһа барагшадай хүндэлэлдэ сугла-рагшад бодожо ёһолбо.

Дайнай гол шатануудыс, совет ардад баатаршалгыс, фашистка Германитай Советскэ Союзай дайладалха-даа туйлаһан агуухэ илал-тын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхаша-нар» гэһэн асуудалаар түххын эрдэмтэй доктор Б. С. Тельпу-ховский элидхэл хээ.

«КПСС хадаа манай оронине нэгэн хамта дайшалхы лагер болгохо хэрэгтэ эмхидхэн бөөдүүлгэшэ мүн» гэжэ элидхэлыс түххын эрдэмтэй доктор Н. И. Шатагин хээ юм. Мүн бэшшыс элидхэлнүүд шагнагдаха.

ГУРБАН ЖЭЛЭЙ СОЁЛОЙ ДОБТОЛГЫН ҮРЭ ДҮНГҮҮД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

Республикын культурын хүдэлмэрлэшэдэй хоёрдохи съезд дээрэ КПСС-эй Бурядай обкомой секретарь Д. Д. ЛУБСАНОВАИ хэһэн элдхэлхэнэ

Манай совет арал амжалтатайгаар коммунизм байгуулжа, КПСС-эй түүхэтэ ХХI съездые ажалдай илалтануудар угтажа байна. Ургэн далайсатайгаар коммунизм байгуулга халда коммунизмын материално-техническ база би болгохо, коммунизмын ёһоной шийтхи харилсаануудые хүгжөөх, коммунистическ обществен хүмүүдые шэнэ хунуудые хүмүүжүүлэх гэһэн зорилгонуудтай. Ургэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха үедэ Совет оройной соёл гэгээрэл хүгжэлтүнгөө шэнэ шатада оробо. Энэ шэнэ шатада шэлжэн

оролго манай оройной ардуудай түхэл маягаараа национална, удхаараа социалистическ соёл болбосоролой бүхид бэлхалтар, СССР дотор болоһон соёлой хүбисхалай түүхэтэ илалтануудар уридшалан бэлдэгдэнэ. КПСС-эй ХХ, ХХI съездүүд коммунизмын ёһоной хүмүүжүүлгын хүдэлмэрини шухала удхаанарые онсолон тэмдэгэлэн, соёл гэгээрэл саашадан хүгжөөх тодорхой программа бэлдэнэ, соёл гэгээрэлийн үндэр, дээдэ шатануудта хүрэхэ үндэ, харгинуудые заалан байна.

Барилгын түсэб юундэ дүүргэгдээгүйб, яагаад хохидлодо орооб гэхэдэ, тэрэ аймагай хүтэлбэрлэгшэд — КПСС-эй райкомой секретарь байһан нүхэр Бураклов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгш нүхэр Чебунин ажалладай культурина эрилтэнүүдтэ, соёл гэгээрэлий асуудалар парти, правительствын гаргалан тогтоолуудта хайша хэрэгээр хандаһан байгаа гэшэ лэ.

Соёлой хүдэлмэрини удха, формонууд тушаа

Партийн ХХ, ХХI съездүүдэй шийдхэбэрлэнүүдтэ харюу болгон манай республикын ажалладай культурын, элүүрье хамгаалгын, үдөө ажахын эрдэм шудалха университетүүдүүдые нээхэ, аралай театрнуудые, хоорнуудые, ансамбльнуудые эмхидхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалса. Манда би байгаа аралай 15 университетүүдтэ 2,5 мянган хүдэлмэринид, колхознууд, алба хаагшад хуралсана.

Манай зарим нүхэдэй хүмүүжүүлгэ, болбосорлодо хайша хэрэгээр хандагд дээрэ лэ зарим колхознуудтэ, совхознуудтэ болоод леспромхознуудай хүдэлмэринид хэдэн дүршэлөө андалдан абалсана. Тимэ бригадада медициншан, аралай гэгээрэлий, үдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, үйлдэбэрлин түрүүшүүдтэ, мэргэжэлдэ оролоһон. Ондоо колхоздо ошонон бригада тэндэхи ажахитай, соёл болбосоролой хүдэлмэринтэй танилсадаг, колхознуудай хоорондох социалистическ мүрисөөнэй Үрэ дүнгүүдые шалгадаг заншалтай.

Библиотеканууд

Олонхи библиотекэнууднай ёһото соёлой гуламтанууд, партиная организацинуудай бодото түшэг тулгууринууд болоо гэжэ хэлэхээр, Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ-Заганай библиотекэ ходо суурь хуудлаг. 63 наратай коммунист Е. К. Бурайн даадаг тэрэ библиотекэ Сталиной нэрэмжэтэ колхозой ажахын зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлмэрилнэ. Тэндэ 8 нүүдэл библиотекэ эмхидхэгдэнэй. «Эхэ орондоо хү хэрэг үгэ» гэһэн темээр,

Уран найханай бүлгэмүүд олошорһоние, тэдэнэй хүдэлмэрин найхарһоние харуулан нэгэ жэшээ дурдаһуубди. 1958 ондо 1420 уран найханай бүлгэмтэй нэмди. Тэдэндэ 47 мянган хүн хабаадалсадаг нэн. 1961 ондо 2100 уран найханай бүлгэмтэй болобди. Тэдэ кружогуудта 47 мянган хүн хабаадалсана. Гурбан жэлэй туршад тэдэ коллективүүд 17500 концерт, жүжэг харуула, тэдэниинь харахаа 2 миллион шахуу хүн эрээ.

Ажалада кино харуула

Коммунизмын ёһоор хүмүүжүүлгэдэ киногой ямар гүнзгы удхаанартай байдагынь сэгнэшгүй. 1958 ондо манай ажалшан бүхэн харада 22 дахин кино харалаг байгаа. 1960 ондо хүн бүхэн дунда зэргээр 26 дахин кинодо ошоо. Иимэ эрхим баримта, жэшээ федераци соошые дан олон бэшэ. Хэдэн олон киномеханикууд киноискусство гэшые үдөө нутагуудта дэлгэрүүлдэг шадар эмхидхэлшэд боложо шадан. Заиграйн культурын таһагай киномеханикууд Баженов, Эмгибев гэшэд коммунистическ ажалдай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Прибайкалин аймагай киномеханик нүхэр Агильдин республика соогоо эгээл түрүүлэн билет шалгаршаггүйгөөр кино харуула эхилээ нэн. Тэрэнэй жэшээ-

терствонүүдэй хүтэлбэрлэгшэдтэ хабаатайгаар хэлэгдэнэ. Мүн хүгжэмэй, олоороо дуулалгын коллективүүд жэлнээ жэлдэ олошорно. Түмэр замшадай Культурын ордоной коллектив Гулак-Артемовскийн «Запорожец за Дунаем» гэжэ оперо, үшөө нэгэ опереттэ жүжгэлэн табиа.

Ажалада кино харуула

Коммунизмын ёһоор хүмүүжүүлгэдэ киногой ямар гүнзгы удхаанартай байдагынь сэгнэшгүй. 1958 ондо манай ажалшан бүхэн харада 22 дахин кино харалаг байгаа. 1960 ондо хүн бүхэн дунда зэргээр 26 дахин кинодо ошоо. Иимэ эрхим баримта, жэшээ федераци соошые дан олон бэшэ. Хэдэн олон киномеханикууд киноискусство гэшые үдөө нутагуудта дэлгэрүүлдэг шадар эмхидхэлшэд боложо шадан. Заиграйн культурын таһагай киномеханикууд Баженов, Эмгибев гэшэд коммунистическ ажалдай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Прибайкалин аймагай киномеханик нүхэр Агильдин республика соогоо эгээл түрүүлэн билет шалгаршаггүйгөөр кино харуула эхилээ нэн. Тэрэнэй жэшээ-

Соёлой добтолгын удхаанар

Гурбан жэлэй урда тээ манай культурын түрүү хүдэлмэрилэгшэд түрүүшынгээ съезд дээрэ соёл гэгээрэл саашадан хүгжөөх добтолго сонсохо гэжэ шийдээ нэн. Аймаг бүхэндэ тэрэнэй материално-техническ база байгуула, культурын хүдэлмэрилэгшэдэй най кадруудые бэлдэхэ, тингэжэ ажалладай коммунизмын ёһоной хүмүүжүүлгэ, коммунизм байгуулха хэрэгтэ соёл болбосоролой үүргэ эрид дээшлүүлэхэ зорилго табигдаа нэн.

Тэдэ зорилгонууд республикын ажалладай найшаагдана, манай городуудта, тосхонуудта дэмжэгдэнэ байха. Тэрэ хүдэлмэридэ колхознууд, хүдэлмэринид, багшанар, врачнууд, соёл гэгээрэлий, худалда наймааны, спортниа эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, промшленностина ба үдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, эршэмтэйгээр оролсоо бэлэй.

Добтолгын үрэ дүнгүүд

Тэрэннээ хойшо гурбан жэл үнгэрбэ. Үнгэрлэн үе соо манай республикын ажал, байдалда айхабтар ехэ хубилалтанууд болоо. Бурядай АССР-эй карта дээрэ нэнэ промышленна предприятиянууд, томдоходоһон колхоз, совхозууд, нуурын тосхонууд тойлдобо. Гурбан жэлэй туршад промышленность дээрхи ажалай бүтээсэ 23 процентээр, продукция гаргалга—37 процентээр дээшлээ.

Эдэл жэлүүдтэ олон бага колхозууд томдоходоһон, орондох хүсэн түгэс колхоз, совхозууд эмхидхэгдэнэ байна. 97 мянган гектар шэнэ газар хахалагдаа, боло малай, ошондой тоо 23—35 процентээр олошороо, үдөө ажахын продукцияные хураггүй эхээр абадаг болобди.

Ажаладай хүмүүжэл, болбосорол

Һүүлэй жэлүүдтэ манай республикын үдөө ажахын болон промшленностина ажалшад өһөд өһөднэгөө тусхайта хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр, үнэн зүрхэннөө хандадаг болоо. Тэрэнэй хамта коммунизмын ёһоор ажаллахын түлөө эриштэй тэмсэл дэлгэрээ, олониндэ анатай туһатай ажалай бүтээсэ дээшлээ.

1958 ондо коммунизмын ажалай хүдэлмэрини манай элдэ ажал эхилэжэ байгаа бэлэй. Мүнөө 61714 хүдэлмэринид, 1500 колхознигууд, 3500 бригада, цех, фермүүд, 57 предприятиян коммунизмын ёһоор ажаллахын ажаһуухын түлөө тэмсэ нэ. 8870 түрүүшүүдэ, 47 цехтэ, 565 бригадада коммунизмын ажалай ударнигууд ба коллективүүдэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгуулагдаа.

Барилгын, болбосон байдалай талаар

Гурбан жэлэй туршад манай республикада соёл гэгээрэлийн 582 эмхи зурган, аралай гэгээрэлийн—443, элүүрье хамгаалгын—117, коммунална ажахын—14, спортын—139 эмхи зурган барилдан байба. Тэрэ тоодо 155 клуб ба Культурын ордон, 77 библиотекэ, 135 культбаза, 222 улаан булан, 7 кинотеатр, 108 нургуули, үхибүүдэй 140 сад ба ясли, 21 больница г. м. барилдаа.

Мухаршэбэрэй, Прибайкалин, Баунтын, Кабанскийн, Заиграйн, Хойто-Байгалай аймагууд хургуулинуудые, соёл гэгээрэлийн эмхи зургаануудые бариха түсэбөө үлүүдэн дүүргэбэ. Гэһэн дашарамда зарим ай-

1958 оной июль нарада болоһон КПСС-эй обкомой IV пленум культурын хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын съездын хандалга-бэшгэ найшаанан, мүн Бурядай АССР-эй Верховно Советэй VII сессии республика дотор соёл болбосорол саашадан хүгжөөхэ тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараһан байна.

Манай соёлшодой үүсхэлэ РСФСР-эй культурын министрество үндэрөөр сэгнэжэ, федерация область, автономия республика, хизааринуудай культурын министрествоүүдтэ болон управлениүүдтэ маанайда үнэтэ үүсхэл дэмжээхэ дурадхан юм.

Ушар нимэһээ маанайда сонсоһон соёлой добтолго мин лэ республика дотор ябуулагдаха хэмжээ-ябуулга байһан бэшэ, мүн бүхи федераци дотор соёл болбосорол бүхэнхэндэ хүгжөөхэ хүсэтэй бүхи аралай хүдэлмэрин болоһон байгаа.

нуудай соёл гэгээрэл саашадан хүгжөөхэ, соёлой добтолгоор хараалагдана түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ дамайгаар үлөөлгөнншэ эли.

Аймагуудай культурын хүдэлмэрилэгшэдэй конференцинууд, ажалладай суглаанууд дээрэ соёлой добтолгын түсэб дүүргэлтэ тушаа хэлэгдээ. Тэдэ конференци, суглаанууд соёлой добтолгын зорилгонуудай гол түлэб дүүргэгдэншэ тодоруула.

Үнгэрлэн жэлүүдтэ гурбан амжалта туйлагдаа: нэгдэхинь, ажалладай болбосорол, гэгээрэлийн юрэнхи хэмжээн эли бодо дээшлээ; хоёрдохинь, соёл гэгээрэл хүгжөөхэ дэлгэрүүлэхэ материално-техническ база нилээд үргэдөө; гурбадахинь, соёл гэгээрэлийн эмхи зургаануудай хүдэлмэрини яшар, удха, онол арганууд янала найжараа.

ажалай ударнигууд ба коллективүүдэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгуулагдаа. Ажалладай эрдэм, болбосоролой дээшлэн дээрнээ хэдэн зуугаад, мянгаад хүдэлмэринид, колхознигууд тодорхой экономика шудална, ажахын тоосоо шэнжэлнэ, түрүүшүүлэй онол аргануудые хүдэлмэрилөө үргэнөөр хэрэглэнэ. Юрэнхи эрдэм олгуула, политическэ, экономика бодол бусад хургуулинуудта 250 мянга гаран хүдэлмэринид, колхознигууд, мэргэжэлдэ, залуушуул нурана гэхэ гү, али манай республикын гурбац хүн бүхэнэй нэгэниинь ямар нэгэн эрдэм, мэргэжэл шудалжа байна.

Холын Ахын аймагай соёл болбосоролой хүдэлмэрини ябуулха шэнэ онол арга олдоо. Тэндэхи колхозуудта эмхидхэгдэнэ ажахын—уран найханай бригаданууд дүй дүршэлөө андалдан абалсана. Тимэ бригадада медициншан, аралай гэгээрэлий, үдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, үйлдэбэрлин түрүүшүүдтэ, мэргэжэлдэ оролоһон. Ондоо колхоздо ошонон бригада тэндэхи ажахитай, соёл болбосоролой хүдэлмэринтэй танилсадаг, колхознуудай хоорондох социалистическ мүрисөөнэй Үрэ дүнгүүдые шалгадаг заншалтай.

Баргажанай аймагай Барханай, Дэрэнэй клубуудта нүүдэл культбазанууд үншэй эмхидхэгдэнэ. Тэдэ культбазануудта клубай агитбригада, дектор, медициншан болон худалда наймааны хүдэлмэрилэгшэд оролоһон. Тэдэнэр холын фермэдэ гү, али отарада эрээл, концерт табина, ханын газетэ гаргана, малшадта медицинск туһаламжа үзүүлнэ, хэрэгтэй эд бараань худалдана.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлэхэ болото ажал дээрэ хэрэглэхэ талаар соёлой эмхи зургаанууд шадаргаар хүдэлдэг болоо. Жэшээнь, нүхэр Вишковагай даадаг Шаралдайн хүдөөгэй клуб түрүү мэлшадай үдэш эмхидхээ. Тэрэ үдэшлэн «Хүдөө ажахын шэнэ номууд» гэһэн темээр выставкэ эмхидхэгдэнэ, ханын газетэ гаргагдана, элдэб диаграмма хадгалдан байха. Түрүү наалишан Родинова, тугалшан Носкова, гахайшан Ончиникова өһөднэгөө хүдэлмэрини тушаа сугларашадта хөөрөжэ гөө. Нүүдээрнэ концерт табигдаһан, элдэб зурга наадан үнгэрэгдэнэ байна.

Мухаршэбэрэй аймагай бүхи хүдөөгэй интеллигенци соёлой добтолгодо хабаадалса. Тэрэнэй ашаар богонион болзор соо аймагтань соёл гэгээрэлийн хүдэлмэрини эли бодо найжараа гэжэ тэмдэглэхээр.

Бурядай соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй хоёрдохи съезддэ хабаадагшад забнарлалын үедэ. А. МАНТАЕВАИ фото.

Ажалада кино харуула

Коммунизмын ёһоор хүмүүжүүлгэдэ киногой ямар гүнзгы удхаанартай байдагынь сэгнэшгүй. 1958 ондо манай ажалшан бүхэн харада 22 дахин кино харалаг байгаа. 1960 ондо хүн бүхэн дунда зэргээр 26 дахин кинодо ошоо. Иимэ эрхим баримта, жэшээ федераци соошые дан олон бэшэ. Хэдэн олон киномеханикууд киноискусство гэшые үдөө нутагуудта дэлгэрүүлдэг шадар эмхидхэлшэд боложо шадан. Заиграйн культурын таһагай киномеханикууд Баженов, Эмгибев гэшэд коммунистическ ажалдай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Прибайкалин аймагай киномеханик нүхэр Агильдин республика соогоо эгээл түрүүлэн билет шалгаршаггүйгөөр кино харуула эхилээ нэн. Тэрэнэй жэшээ-

Ажалада кино харуула

Коммунизмын ёһоор хүмүүжүүлгэдэ киногой ямар гүнзгы удхаанартай байдагынь сэгнэшгүй. 1958 ондо манай ажалшан бүхэн харада 22 дахин кино харалаг байгаа. 1960 ондо хүн бүхэн дунда зэргээр 26 дахин кинодо ошоо. Иимэ эрхим баримта, жэшээ федераци соошые дан олон бэшэ. Хэдэн олон киномеханикууд киноискусство гэшые үдөө нутагуудта дэлгэрүүлдэг шадар эмхидхэлшэд боложо шадан. Заиграйн культурын таһагай киномеханикууд Баженов, Эмгибев гэшэд коммунистическ ажалдай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Прибайкалин аймагай киномеханик нүхэр Агильдин республика соогоо эгээл түрүүлэн билет шалгаршаггүйгөөр кино харуула эхилээ нэн. Тэрэнэй жэшээ-

Ажалада кино харуула

Коммунизмын ёһоор хүмүүжүүлгэдэ киногой ямар гүнзгы удхаанартай байдагынь сэгнэшгүй. 1958 ондо манай ажалшан бүхэн харада 22 дахин кино харалаг байгаа. 1960 ондо хүн бүхэн дунда зэргээр 26 дахин кинодо ошоо. Иимэ эрхим баримта, жэшээ федераци соошые дан олон бэшэ. Хэдэн олон киномеханикууд киноискусство гэшые үдөө нутагуудта дэлгэрүүлдэг шадар эмхидхэлшэд боложо шадан. Заиграйн культурын таһагай киномеханикууд Баженов, Эмгибев гэшэд коммунистическ ажалдай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Прибайкалин аймагай киномеханик нүхэр Агильдин республика соогоо эгээл түрүүлэн билет шалгаршаггүйгөөр кино харуула эхилээ нэн. Тэрэнэй жэшээ-

Театрнууд тушаа хэдэн үгэ

Соёлой добтолгын үедэ театрнууд, филармони ехэ оум хээ. Москвада болоһон бурят уран зоһол, искусствын хоёрдохи декадада эрхимээр бэлдэнэй, декада үнгэргэһэнэй уда манай артистар республикнигаа, тэрэшлэн хүршэ область, хизаарнуудай ажаллада декадынгаа программа харуулан байна. Дуу, хатарай ансамбль Украинны, Белоруссин, Россин Федерацин городуудта концертүүдые табиа. СССР-эй аралай артист Л. Линховон-Вьетнама, Африкада, РСФСР-эй аралай артистка Л. Сахьянова РСФСР-эй габыята артист П. Абашеев хоёр — Хитада

Театрнууд тушаа хэдэн үгэ

Соёлой добтолгын үедэ театрнууд, филармони ехэ оум хээ. Москвада болоһон бурят уран зоһол, искусствын хоёрдохи декадада эрхимээр бэлдэнэй, декада үнгэргэһэнэй уда манай артистар республикнигаа, тэрэшлэн хүршэ область, хизаарнуудай ажаллада декадынгаа программа харуулан байна. Дуу, хатарай ансамбль Украинны, Белоруссин, Россин Федерацин городуудта концертүүдые табиа. СССР-эй аралай артист Л. Линховон-Вьетнама, Африкада, РСФСР-эй аралай артистка Л. Сахьянова РСФСР-эй габыята артист П. Абашеев хоёр — Хитада

Театрнууд тушаа хэдэн үгэ

Соёлой добтолгын үедэ театрнууд, филармони ехэ оум хээ. Москвада болоһон бурят уран зоһол, искусствын хоёрдохи декадада эрхимээр бэлдэнэй, декада үнгэргэһэнэй уда манай артистар республикнигаа, тэрэшлэн хүршэ область, хизаарнуудай ажаллада декадынгаа программа харуулан байна. Дуу, хатарай ансамбль Украинны, Белоруссин, Россин Федерацин городуудта концертүүдые табиа. СССР-эй аралай артист Л. Линховон-Вьетнама, Африкада, РСФСР-эй аралай артистка Л. Сахьянова РСФСР-эй габыята артист П. Абашеев хоёр — Хитада

Театрнууд тушаа хэдэн үгэ

Соёлой добтолгын үедэ театрнууд, филармони ехэ оум хээ. Москвада болоһон бурят уран зоһол, искусствын хоёрдохи декадада эрхимээр бэлдэнэй, декада үнгэргэһэнэй уда манай артистар республикнигаа, тэрэшлэн хүршэ область, хизаарнуудай ажаллада декадынгаа программа харуулан байна. Дуу, хатарай ансамбль Украинны, Белоруссин, Россин Федерацин городуудта концертүүдые табиа. СССР-эй аралай артист Л. Линховон-Вьетнама, Африкада, РСФСР-эй аралай артистка Л. Сахьянова РСФСР-эй габыята артист П. Абашеев хоёр — Хитада

рээ мэдэхэ кадруудтай болон тула Культурын министрество Гэгээрэлийн министрество хоёрой зарим дунда хургуулинуудые библиотекын, клубы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ шэглэлтэй болгохо тушаа бодожо үзөө хаан таатай байгаа.

Арадай гэгээрэл

Республикын арадай гэгээрэлийн хүдэлмэрилэгшэд Ажылбайдалтай хургуулин колхоз барисаа бхижүүлэхэ, арадай гэгээрэлые саашадан хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК гэй тогтоолые бодото дээрнэ бэлдүүлхын түлөө үнгэрлэн гурбан жэл соо эриштэйгээр оролдосотойгоор тэмсэ. Долоон жэлэй дунда хургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаа, интернет-хургуулинуудые нээхэ, үхибүүдэй хуралсудые нээхэ анатай туһатай ажалтай холбохо талаар горьтой хүдэлмэри хэлээ.

Гэбшье Баунтын, Бичурын, Зэдын, Заиграйн, Кяхтын, Прибайкалин аймагуудта үхибүүдэй хураһан классы дахин хууша ушарнууд аман тохёолдодог, хуралса, хүмүүжэлгы шэнэ хуудтай, зохилдуулан ябуулха хүдэлмэри хулададаг, бүхи үхибүүдые хургуулида хандуула асуудал хүсэд шийдхэгдэнгүй байнаар.

Гэгээрэлийн министрество

арадай гэгээрэлийн органду гансал хургуулин хэрэгээр нааараад, юундэ баа—нашаага хүнүүдэй дунда гэгээрэлийн хүдэлмэри хэхээ мартан, үзэг бэшгэ танихагү гү, али бага хургуулидай хүнүүдтэ ном заахаа огтолго болһон. Гадна хургуулинууд, Культурын ордоноудтай, клубуудтай, библиотекэнуудтай, эхэнэрэй соведүүдтэй зүбшэ хэлсэлэн түсэбөөр хүдэлмэрилдэггүй. Нэгэн фронтын ажалшад аад лэ, хооронд үндэр хана табяда байхагү андл. Энэ хаалта, хана зятагү сүмэлхэ, соолохо—тү министрествонуудтэй хүдэлмэри холбоотойгоор ябуулга болохо шухала.

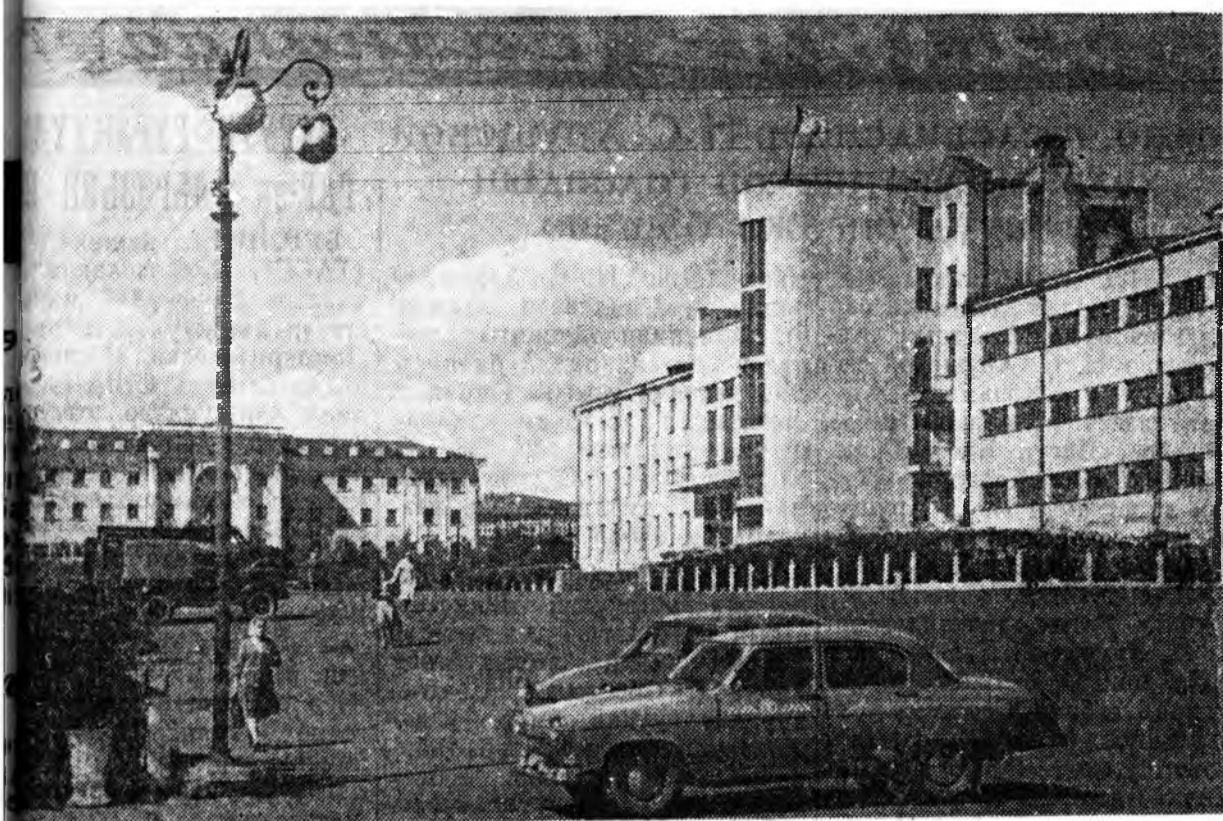
Элүүрье хамгаалга

Арадай соёл болбосоролой хүгжэлтын элитэ жэшээнь элүүрье хамгаалга, город, тосхонуудай ариг сээр байдал, ажалладай элүүр энлэ ажаһуудал болоо. Соёлой добтолгоор хараалагдана хэмжээ-ябуулгануудые бэлдүүлэхэ зорилгоор Элүүрье хамгаалгын министрество ариг сээрэй түлөө добтолго сонсохо нэн. Нуурын, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохы ариг сээрные сахихын түлөө тэмсэдэ эдэбхитдые элүүр хээ талаар зарим тэдэ хүдэлмэри хэлдээ. Зэдын, Баргажанай, Кабанскийн, Кяхтын аймагуудай болон Улан-Удэ, Бабуйскийн, Гусино-Озерск, городуудай олонхи медицинеск хүдэлмэрилэгшэд, эдэбхитэ хүдэлмэрини шэнэ онол аргануудые бэлдэрлэ, хэрэглээ, нутагшангаа ажалладай ажал, байдалай эрхэ нүхээсэл найжаруулахын хойноһоо шармадаг.

Зэдын аймагай медикууд элүүрье сахилгын үдэшнүүдые, хануудые үнгэрэгдээ, тэдэндээ олон тоото санитарна эдэбхитэдые, ажалшэдые хабадууддаг.

Баргажанай аймагай медицинеск хүдэлмэрилэгшэд фермэ, гүүртэнүүдтэ, предприятинуудта санитарна постнуудые, элүүрье сахилгын булануудые эмхидхээ, һүүлэй жэлүүдтэ ариг сээрные сахиха санитарна гэгээрэл найжаруула хүдэлмэрини эли бодо дамайгаар хэлдээ. Заиграйн, Кяхтын аймагуудта, Улан-Удэдэ элүүрье сахилгын хоёр жэлэй университетууд эмхидхэгдэнэ, хүдэлмэрилдэг болоһон. Халлабарита үбшэнөөр хүнүүдэй үдэхэ ушар эли бодо үсөөрөө. Хүн зоной али нан ута болоһон, үхибүүдэй гэгэдэхэ ушар үсөөрлэн байна. Хүн зоной үдэхын талаар манай республика федераци соогоо нилээд урда гаранхай.

(Үргэлжэлэһинь 3-дахин нүүрта)

Улаан-Удэ, Сөвөдүүдэй талмай.

А. ПОНОМАРЕВОЙ фото.

ГУРБАН ЖЭЛЭЙ СОЁЛОЙ ДОБТОЛГЫН РЭ ДУНГУУД, САШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

Хэр Д. Д. ЛУБСАНОВАЙ хэһэн элдхэлэй үрэлжэлэй

Бэшье дутагдал баһал Зарим аймагуудай медийн хүдэлмэрилгэһэд эдэбье эмхидхэнгүй, тэдэ хүтэлбэрилгэнгүй. Зарим эх, полин стан, предприя-шехүүдтэ ариг эсбэрьсе, бие сахилгын хэмжээ-танууд хүрэнгүй гэхэдэ но. Нютагай аршаануу-эдэгээхэ, эмшэлхэ шанар-таганагүй. Гэбэшье ун-хүдөөгэй аршаануудан хүнүүд ямаршые ме-

дицинскэ харуунанда хүртэ-дэггүй зандаа. Элүүрье хамгаалгын хүдэл-мэрилгэһэдэй, мүн бүхы куль-турын фронтынхидой уялга-нимэ; ариг эсбэрьсе сахыхын, ажаллан бүхэнэй ажал бай-далай амгалан байхын, пред-приятй болон совхозуудта онол аюулһаа нэргылхэ, ажаллаха эрхэ нүхээсэл һай-жаруулла хүдэлмэри эршэм-тэйгээр ябуулхын түлөө тэм-сэхэ.

Хэлэй һалбархын түлөө куль-турын хүдэлмэрилгэһэ, эмхи зургаан бүхэн тэмсэхэ уялга-тай. Энэ хүдэлмэндэ ажалла-дай эдэбхитэйгээр хабаадаха байһаниин найдамтай.

Коммунист соёлой удар-нигуудай болон коллекти-вүүдэй нэрэ бэшэхэ респу-бликанска Хүндэлэлэй дэбтэр, КПСС-эй обкомой, республи-кын Министруудай Соведэй, тэршэжэн Културын минис-терстын профсоюзудай об-комой болон бусад эмхи зур-гаануудай дамжуулгын Улаан туугууд бин болгодохо.

Бидэнэр ажахын-полити-ческэ зорилгонуудые амжал-таттайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрини бұхы арга боломжо, резерв, онол аргуудые дууһынь хэр-гэлгэхэ ёһотойби.

КПСС-эй ЦК-гэй январин Пленумэй шийдэһэринүүдые бодото хэрэг дээрэ бөлүүл-хын тулада КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ абтанан социалистическэ уялгануудые дүүргэхын түлөө тэмсэллээ үдүү-шухала, харуусалгатай зорилго гэжэ манда үгы.

Културын фронтын хүдэл-мэрилгэһэд, республикын бү-хы интеллигенци республикын-гаа байгааалин баялыгыө шөнжэлхэ, ашаглаха, үйлд-бэрини хүсүнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ өһөндөгөө хубитые оруулла ёһотойби. эрдэм, техникэ, түрүү дүй дүршэлэй шэнэ туйлаһануудые хэлгэ-рүүлхэ, юрэнхы эрдэмэй, тех-ническэ болон агро-зоотехни-ческэ ойлгосоёо дээшлүүлхэ хэрэгтэй городуудай, хүдөө нотагуудай ажалшадта дүр бүри туһалха зэргэтэйби.

Културын хүдэлмэрилгэһэд, интеллигент бүхэн ажалай эмхидхэлэй болон түлөөлэнэй шэнэ формо, онол аргуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, үйлд-бэридэ хэргэлхэ, ажахын тоо-соо ажалшадта ойлгуулла, коммунист ажалай бригадану-дай, ударнигуудай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөө үргэдхэхэ, гүнзгүрүүлхэ уялгатай. Ма-най бүхы хүдэлмэри хүнүү-дые ажалдаа коммунист ёһоор хандагда байхар хүмүүжүүл-хэ, ажалһаа хадуураад али-баа алмай ааша, мэхэ гохо гаргагда, архидаага, нинтын социалист зөөри үридэг ушар-нуудтай тэмсэлдэ алба хэхэ уялгатай.

Културын фронтын хүдэл-мэрилгэһэд соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудые ажалла-дые коммунист ёһоор хүмүү-жүүлхэ бодото гуламтанууд болгохын, коммунизмын ша-нар шэнжэ арадай ажабай-далда улам үргэнөөр шэлжүү-лын оруулхын тула хамаг ха-ба шадалаа, оюун бодолоо гамнаха ёһогүй. Тингэжэ бу-рхы соёл гэгээрэлэй эмхи зур-гаануудые партианан органи-зацинуудай ажалшадые ком-мунист ёһоор хүмүүжүүлдэг гуламтанууд болгохо шухала.

Унэхөөрөө һайн хаалта ба-ряда дээдэ тээнэ үбэлдэ он-доли тошон халыагаад байгаа һаа, сабшалан гандаба гэжэ дуудлахагүй һэн. Мүнөө Би-чурин леспромхоз Шанагын эхиндэ модо эхээр отоложо байнхай. Голый унан ногоон нэмэрэ хуулуулхандаа бүри-ше бага болохонь бшуу.

Шанага нютагайхид бүри колхоз байхадаа Улаан эрьдэ хаалта бариха гэлсээд, тусхай мэргэжэлтдээр хаалтын про-ект зохёолгоһон байха. Энээн-дэ ехэһэн мүнгэншые гаргаша-лагдаа бэлэй. Теэд хэрэгын проектээрэл замхашоо һэн. Тэрэ проект мүнөө Бичурин совхоздо байгаа ёһотой. Хүсэ-эхэтэ техникэ, механизмууд-тай совхоздо Шанагын хаалта баруулархы барг хэрэг.

Д. Тогошев.

Физкультура

Физкультура, спорт гэшэ шадые коммунист ёһоор үжүүлгын нэгэн шухала гэжэ мэдэнэбди. Манай республикын 56 ан элдэб наһанай, мэргэ-лэй хүнүүд олон янзын тдо хабаадага. Соёлой олгын үедэ разрядтай 25 н спортсмен, 6 спортын олгын мастер, 24 мянган значогтон бэлдэгдэ. Ма-спортсменүүд область-хоорондын мурысөөнүүд-дэнн удаа хабаадалсаһан, СР-эй арадуудай спарта-дын шийдэхы мурысөө-гтэ хабаадалсаха эрхэ он байха юм. Гэбэшье аһан зарим амжалтанууд ивйна бүлгэмүүдэй Сою-хүдэлмэрилгэһэдэй толь-эрьюулые болоо хаяа? нэр хүнүүдые спортто-р хабаадуулхын, залуу

Эрдэмэй туһаламжа

Соёлой байгуулалтын зо-нонуудые шийдэхэ хэрэг-дэмэй эмхи зургаануудай дээшлүүлхэ тухай дал мүн лэ гурбан жэлэй олгоор хараалагдаа бэ-

дээд томо эрдэмэй эмхи-лан болон Бурядай плексо эрдэм-шэнжэлэл-институттай 1958 ондо дэһэн, Зүүн-Сибирин би-енсэйн институттай 1960 он-мхидхэгдэһэн ушар соёлой олгын үедэ тохёолтон эд горьтой хубилалтанууд-ы. Нэгдэхээр, совет бу-культурын хүгжэлтын далнуудые эрдэмэй эш-һэн дээрэ тайлбарилха, ибэрини хүсүнүүдые хүг-жэгдэ эрдэмэй нүлөө бүри-хитэй болгохо, республи-экономикны шэнжэлхэ, аалин баялыгуудые уха-лан уудалха хүдэлмэри-дхэхэ, соёл гэгээрэлэй зургаануудта мэргэжэл-лүнүүдые бэлдэхэ хэрэг-сий институтууд хэмжээлэ-й ехэ үүргэтэй.

Коммунист соёлой түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлэе

Коммунизмын түлөө тэмсэл-лэй үе сагай туг гэшэ. Ма-орон дотор коммунизм туулга үйлдбэрини хүсэ-лэй үзэгдөөгүй хүгжэлтэ-маанандые асархыһаа ха-наар, соёл басборолой дөөгүй хүгжэлтэдэ хүтэл-Арадай эдэбхи, эрмэлзэ-орьёлмо ольһондой нэгэ-нь коммунист ёһоор ажал-ын түлөө хүдэлөөн боло-Тэрэ хүдэлөөндэ мүнөө-н зуугаад, мянгаад хүдэл-лэшэд, колхознигууд, бри-ганууд, цехүүд болон пред-тинүүд оролсонхой.

Эрбээ Бурядай культурын хүдэлмэрилгэһэдэй түрүүшын дын гурбан жэлэй соёлой олгын эхи табиган бай-һаань, мүнөө КПСС-эй съездэд бэлдэхэ бай-жабхаланта үдэрнүүд-

Энэ жэлэй июниин 12-то Кремль соо болон наачна хүдэлмэрилгэһэдэй бүхэсою-на зүблөөн дээрэ СССР-эй Наукануудай академин президент А. В. Келдыш ингэжэ хэлээ һэн: «Коммунизм бай-гуулгатай, коммунистическэ обществодо ажаллаха, ажа-һууа хүнүүдые хүмүүжүүл-гэтэй, арадуудай үндэһэн соё-лой сээглэн һалбаралга бо-лон наһануудай бэе бээдэ дүтэрхы бололготой, мүн тэр-шээһэн коммунист үенин үзэл сурталтай, буржуазна идеологйи, реформизм болон ревизионизмда эсэргүү тэм-сэлтэй холбоотой орёо асуу-далнуудые тайлбарилха гэшэ-ше общественнэ эрдэмэй эгээл ехэ зорилгонуудай нэгэн мүн».

Эдэ зорилгонууд Бурядай эрдэм-шэнжэлэлгын инсти-тутта, Бурядай социалистиче-скэ соёл гэгээрэлые сааша-дэн һалбаруулла хэрэгтэ ху-битаяа оруулла уялгатай бу-сад дээдэ хургуулинуудта бултандан хамаатай.

Ленинградтай культурын хү-дэлмэрилгэһэдэй жэшээгээр коммунист соёлой ударнигай, коллективэй нэрэ зэргын тү-лөө хүдэлөө эхилэе гэнэн ду-радхал оруулагдана. Энэ хү-дэлөөн өөрын тодорхой зо-рилготой байха. Хүн бүхэн-дэ хүртээр ошохо, Културын ордон, клуб, библиотекэ бо-лон бусадтай харьяата ажал-шан бүхэнэй культурна эрил-түнүүдые хангаха, жэшээтэ соёлой эмхи зургаанай түлөө, арадай дунда соёл болбосо-рол үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө, хүн зоной бүхы куль-турна хэмжээнэй, һанал сэдь-

ШУЛУУТАЙДА

26 ЖЭЛЭЙН ОЙ

«Забайкалесс» комбинатай эгээл томо предрияти болохо Шулуутайн леспромхозой эмхи-дхэлмэрилгэһэ хойшо 26 жэлэй ой энэ жал гүйсахын. Мүнөө тус леспромхоз ехэ хүгжэнги, шагна-техникээр хангагдһан, һайн бэ-лэхэлтэй хүдэлмэрилгэһэдтэй пред-рияти болонхой.

Социалистическэ Ажалай Ге-ройи П. Р. Чабан, паровозой ма-шинистнууд Ф. П. Полишук, А. П. Меркулов, автомашинын механик Н. К. Дмитрик, модо бэлдэхэлэй Бараный пункттын начальник П. Ф. Калмыков бо-лон бусад энэ үнийэй ажалла-һаар. 26 жэлэй саада тээ эндэ дэстнигаар хүдэлжэ эхилһэн Па-вел Иванович Овечкин тусбэлг-гын талагай начальник болотороо хүмүүжэн ургаа.

Леспромхозой ургажа, хүгжэ-жэ байһые харууһан, мүн үни-нэй модошотто зориулагдһан фотомонтаж бэлдэхэдэжэ байна. Леспромхозой модо бэлдэхэлэй 4 пункт бүхэндэ һарууд, тивовой ехэ клуб, библиотекэ, фильшер-скэ пункт, хургуули, магазин, пекарня, столово баригданхай.

КУРОРТ, САНАТОРИУМ ОЛОРОО АМАРНА

Леспромхозой модо бэлдэхэ-шэд зунай гоё һайхан сагта амар-жа, бөөэ эмшэлүүлнэ. Олонхи хүдэлмэрилгэһэдэ зундаа амаралта-абажа, куроорт, санатори ошоно. Энэ жэлдэ 30 модошод куроорт-до, 36 хүн амаралтын гэрнүүдтэ ошохо хүн. 20 гаран хүдэлмэри-шэд амархаа элдэб куроорт, са-наториунуудта ошонхой.

ЗАЛУУШУУЛ ДҮҮНЭРТЭЭ ТУНАЛНА

Леспромхозой комсомольско ор-ганизаци Шабар тосхойн хүүгэ-дэй гэрне шэфтэз абанхай. Ная-хан шэфүүд эндиһа үхибүүдтэ айллаар ошохо, тэдэнэй байра-байдал, хуралсаалар һонирхо. Тингэжэ зуураа, хүүгэдтэ гурбан латифон, диафильмүүдтэй 3 фильмоскоп, Шулуутайн найман жэлэй хургуулин хурагшадтай хэһэн элдэб янзын нааданхай-нуудые бөлгөлэ.

Залуу модошод хүүгэдтэ ха-руулла концер бөлдөхөжэ бай-на. Ишэ дахин ошоходоо радио-да бөлгөлэхээр хараална. Тинхэ-лэ хүүгэдтэй гэрне тойруулан, ха-шаа бариха штакетник хэжэ байнхай.

С. Васильев.

Заиграй.

Редакцияда ерэнэн бэшгүүдһээ

БАРАГТАЙЛ ХЭРЭГ ҮН

Хэдэн жэлэй саада тээ Ша-нага голый сабшалан бүхыдөө уһалагдадаг юм һэн. Энэ жэл-шы үндэр баян үбһэ ногоо ургуулуулар сабшалангаа һай-са уһалхын түлөө луговодууд И. Санжищеров, П. Цибу-деев гэгшэд аһан шадлаараа оролоно. Хабарай 400 гаран га сабшалангай газар, 30 гек-тар кукурузын талмай, 12 гек-тар хартаабын участок уһа-лагданхай. Шанага горхойн бүхы үһынь сабшалан дээрэ гаргахын тула эдэ нүхэд нил-дээд хүсэ гаргаа гэшэ. Теэд жэл эрэхэ бүри горхойн унан заал боложо байна гээд уһа-лууршал ханагааа зобонхой.

Нёдондо жэл энэ үедэ бүхы сабшалангаа хоёрдохёо уһал-жа хахаллаад байгаа һэн. Унэхөөрөө энэ жэл горхойн унан ехэ бага болонхой. Нү-бад, канава руу жэгдээр та-баад, хубаариллаад эрэхэһэн, унан хаанашы хүртэнгүй. Тэрэ саанаа улаан эрьвин хаал-та доогуур эдижэ, уһань ал-дууржа, ехэ сагаа бараа һэн.

—Улаан эрьдэ ёһотой хаал-та бариха саг үни эрээ. Хаал-та муутай дээрһэнэ, нилээхэн уһаа алдажа, газараа хүсэд уһалжа шаданагүй гэшээбди, —гээд луговодууд мэдүүлнэ. Эдэ нүхэдэй дурадхал дэмы бэшэ, нилээхэн бодомжоложо үзэһэн һанаамжа ёһотой.

Унэхөөрөө һайн хаалта ба-ряда дээдэ тээнэ үбэлдэ он-доли тошон халыагаад байгаа һаа, сабшалан гандаба гэжэ дуудлахагүй һэн. Мүнөө Би-чурин леспромхоз Шанагын эхиндэ модо эхээр отоложо байнхай. Голый унан ногоон нэмэрэ хуулуулхандаа бүри-ше бага болохонь бшуу.

Шанага нютагайхид бүри колхоз байхадаа Улаан эрьдэ хаалта бариха гэлсээд, тусхай мэргэжэлтдээр хаалтын про-ект зохёолгоһон байха. Энээн-дэ ехэһэн мүнгэншые гаргаша-лагдаа бэлэй. Теэд хэрэгын проектээрэл замхашоо һэн. Тэрэ проект мүнөө Бичурин совхоздо байгаа ёһотой. Хүсэ-эхэтэ техникэ, механизмууд-тай совхоздо Шанагын хаалта баруулархы барг хэрэг.

Д. Тогошев.

Бичура.

ШЭНЭ АРГА ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Хүдөө ажахын продуктууды-е абаха, худалдаха талаа-раа Мухаршэбэрэй аймаг рес-публика соогоо томохон айма-гай нэгэн гэжэ тоологдодог. Республикын суута хонишод, Социалистическэ Ажалай Ге-ройнууд нүхэд Б. Т. Доржие-ва, Т. Д. Брылев, мун тугал-нуудые баһаһаань эхилээд жэлтэй болоторнь харууһа-лаад тус тустайн 300 кило-грамм шэнгүүртэй болгодог М. В. Симухина, П. Ф. Носко-ла гэгшэд энде урган гараа.

Хүүлэй гурбан жэлэй тур-шад хонин ажал эрхилхэ, тоо толгойнь олошоруулла, үүлтэрьень һайжаруулла, мун нарай тугал баһаһаань хойшо зүбөөр харууһалжа, шахан таргалуулла тушаа аймагай малшад горьтой хүдэлмэри хээ. Жэшэһэн, энэ үе соо ай-магай колхоз, совхозуудай хо-нин хүрэгэй тоо 80 мянга-һаа 170 мянганда хүртээрэ олошороо. Хэрбээ гурбан жэ-лэй саада тээ хонин бүринөө 2,8 килограмм ноохон хайша-лагдан байбал, үнэгэршэ жэлдэ 3,6 килограмм абтажа, хамта дээрээ 4300 центнер на-рин ноохон гүрэндэ худалда-даа.

Гэбэшье энэ ажал эрхилхэ талаар горьтойхон дутагдал-нууд үзэгдэнэ. Хонин ажалһаа абтадаг продукциянь өөрын үнэ сэн үшөөл ехэ байһаар. Эгээл энэ асуудалаар һар-бахан КПСС-эй райкомой гурба-дахы пленум боложо, «Хонин ажал эрхилхэ» шэнэ гурим, «Нарай тугалнуудые шахан таргалуулла үргэдхэхэ» гэнэн хоёр асуудал зүбшэн хэлсэгдэ-бэ. Пленум дээрэ 14 хүн үгэ-хэлээ.

—1958 онһоо хойшо хонин ажал эрхилхэ, тоо толгойнь

олошоруулла, үүлтэрьень һай-жаруулла асуудалда гол анха-рал табигдаа. Тингэжэ хони-доймнай тоо 22 мянга 500-гаадһаа 39 мянга хүртээрэ олошороо. 1965 он болотор хо-нидоймоо тоо толгой 50 мян-ганда хүргэхэ гэнэн гол зорил-го совхозоймнай хонишод ур-даа табинхай. Мүнөө хонишод-дой бригаданууд баран ажа-хын тоосондо оронхой, ерэхэ үбэлдэ бардам хүрэхэ гэжээл бэлдэхын тула сабиталангаа уһалха, үгэгжүүлхэ хүдэлмэ-ри хэжэ байна. Хонишодоор ехэнхидээ гэр бүлөөрөө ажал-ладаг болоо. Шэнэ гуримдар ажаллажа эхилһэнһээ хойшо хонин ажалдаа ханамжа-тайгаар хандана, —гэжэ «Эр-дэм» совхозой главна зоотех-ник А. Тугаринов хэлээ.

—Эртын, декабрин түл абалһаа арасаха гэнэн шэнэ асуудал энде хэлсэгдэжэ бай-на. Манай хонишодой ханаха-да энэ тон зүб асуудал. Юб-гэхэдэ, нэгэ хонин 2 жэлдэ гур-ба түрэхэдөө саашанхи жэл-нүүдтэ түл үгэхэнь бэрхэтэй болоно. Харин жэл бүри нэгэ хурьга абажа байбал, биоло-гическа талаараа зүбтэй. Энэһэнһээ урда тээ июль һара-һаа эхилээд, август хүртээр искусствона үржүүлгэ хээг гээд үдэр һүнигүй гүйлгэдэг бэлэйбди. Хүүлээрнэ үржүүл-гын хүдэлмэри һуладашадга. Мүнөө совхозой хонишод ян-варь—февральда хурьга аба-жар үржүүлгэдэ бэлдэхэжэ байна.

Хүүлээрнэ 13 жэлдэ хони-шоноор ажаллажа байһан «Эрдэм» совхозой ахалагша хониншон Ш. Цыбиков ингэжэ мэдүүлэ: «Хони үсхэбэрилхэ-дэ зохид һайн газартайбди. Теэд хонишодой ажалай жэ-

лэй дун ондо ондоо байдаг. Юуб гэхэдэ, зарим нэгэнэй унган, амарангүй, үнэн зүр-хэнһөөн оролдожо байхада нү-гөөдүүлхын ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг. Би де-кабрь, январь, февраль, март, апрельдыше хурьга абажа үзөөб. Теэд намар болоходо алиниин ехэ шэнгүүртэй бай-наб, ямар һарада түл абалла-хын үрэтэй гэжэ совхозой хү-тэлбэрилгэһэд һонирходоггүй. Манай совхоздо Б. Доржиева ажалладаг гэшэ. Тэрэнэй дүй дүршэл бусад хонишодой дунда дэлгэрүүлхэ тушаа юу-мэн хэлдэнгүй. Мун хони-шод абаһан уялгаа хэр дүүр-гэжэ байнаб, абал хүдэлмэри-дөө үнэн зүрхэнһөө хандана-гү гэжэ шалгалта ёһоор хэлдэ-нгүй.

—Хэнэйше мэдһээр ха-барай хахир үедэ үбһэ тэжээл ехэнхидээ дуталдадаг гэшэ. Эгээл энэ үедэ хониднай уна-хада хурьгалһан, үнэднай ту-галлаһан байха ёһотой. Де-кабрин хурьган ногооной ур-гатар аргагүй ехэ үбһэ элдэжэ гэшэ. Теэд тэжээл бага бай-на бшуу. Тингэжэ тэдэнэр ногоон дээрэ гаратараа та-жааршоод байдаг. Миния һа-наашаар январь, февральда хурьга абалга эгээл таарам-жатай. Гадна искусствона үржүүлгэ «Эрдэм» совхоз, «Забайкалесс» колхозһоо бэ-шэндэнэ ямаршые түсэбгүй-гөөр абуулагдана. Үржүүлгэ хээ шадхаа 2 хүн хонишодой бригада бүхэндэ адагынь бай-ха ёһотой, —гэжэ харуулан-туршалгын ажахын главна зоотехник И. С. Юрченко тэм-дэбхэб.

—Манай отарынхид хүүлэй жэлнүүдтэ 100 эхэ хонинһоо 50—60 хурьга абанабди. Хай-шан гээд ямар аргаар олон түл абахаб гэжэ түрүүшүүлэй дүршэл тухай газетэ, журнал-нууд дээрһэнэ ходо ундааг-бди. Гэбэшье һайн үр дүн га-ранагүй. Ушар юуб гэхэдэ, эр-тын хурьган (декабрин түл) тэжээлдэ аргагүй ехэ хором-жотой. Үбһээ гэмтайгаар гар-галлаха ёһотойбди гээд декаб-рин хурьгалта рацион табиг-данагүй. Январь, февралын хурьгад ажахыдамай ехэ ол-зотой гэжэ тоолоноб. Хэды хо-нин ямар һарада хурьгалһа, хэды хурьган абтабаб гэнэн бүридхэл зоотехнигүүд тоб-байса хэжэ ябадаггүй, шалга-даггүй. Үбһэ хулһа муутай байһаһаа олон хурьгад үхэ-лдэг. Теэд бүридхэлэй һула дээрһэнэ үхэһэн хурьгадаа ноуजारиха ушар үзэгдэнэ. — гэжэ «Эрдэм» совхозой хони-шон Ш. Норбоев хэлэнэ.

Пленумдэ хабаадагшад де-кабрин хурьгаһаа эрид ар-сажа, жэлэй түрүүшын квар-талда түл абахаар колхоз, совхозуудта искусствона үрж-үүлгэ хээ гэжэ шийдхэб.

1962 онһоо эхилжэ намар—үбэлэй үедэ үнэдһээ тугал абахаар үржүүлхэ, мун на-рай тугалые жэлтэй болоторнь зүбөөр харууһалжа, шахан таргалуулла хэрэг үргэдхэхэ шухала гэжэ пленум заба.

Б. Жамбалов, манай корр.

Шухала асуудалнуудые зүбөөр шийдхэхэ

(Тоосоото-һунгуулин партиан суглаһаһа)

Эрдэмтэ геолог гэнэн хүн-дэтэ нэрье хүнүүд үнэн зүр-хэнһөө магтадаг. Турал оро-ноймнай ашагта малтамал-нууд инженер-геологуудай хүдэлмэрилгэһэдэй хүсэ шад-лаар олодон хэргэлгэдэнэ бшуу. Түүхэтэ долоон жэлэй гурба-дахы жэлдэ Бурядай геологи-ческа управлениин комплекс-но-тематическэ экспедициин хүдэлмэрилгэһэд урданайхи-һаа улам һайнаар, үргэн да-лайсаттайгаар ажаллана.

Экспедициинхид нёдондо жэлэйнгэ түсэб 106 процен-тээр дүүргэжэ, даалгабарһаа гэдүүр 33 мянга гаран түхэри олово гүрэндөө оруулаа һэн. Тинхэдэ ажахын болон теоре-тическэ гүнзэгы удхашанин хүүдэлмэрилгэһэд урданайхи-һаа улам һайнаар, үргэн да-лайсаттайгаар ажаллана.

Энээн тухай һаяхан энде болоһон тоосоото-һунгуулин суглаан дээрэ парторганизаци-ин секретарь нүхэр В. Н. Арбатска, үгэ хэлэһэн ком-мунистууд тэмдэглэбэ. Гэхэ-тэй хамта, тоосоото үе соо парторганизациин хүдэлмэри-дэ бин байһан горьтой дута-галнууд элирүүлгэдэ.

—Хабарай дулаанай эрэхэ-тэй сасуу манай геологууд бо-лон хүдэлмэрилгэһэд холын ой тайга, хүдөөгэй үргэн тала

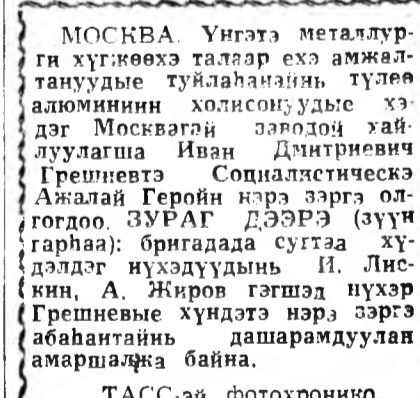
дайдаар, орьёл үндэр хада уулануудаар ажаллахааа ошо-дог. Теэд энэ үедэ партиан, ойлгууламжын хүдэлмэри замхашадаг заншалтай. Мүнөө хэй энэниин хараадаа аба-жа, ойлгууламжын хүдэлмэ-рини шадаран бэрхээр эмхид-хэхэ хэрэгтэй, — гэжэ комму-нист И. И. Иванов шүүмжэл-бэ.

Зарим хүдэлмэрилгэһэдэй дунда ажалай журам хазагай-руулла, архи ууха абадал үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдэ. Энээн тушаа партиан эхин организациин бюро, тэрэнэй секретарь В. Н. Арбатска сагтань хатуу хэмжээ абана-гүй гэжэ үгэ хэлэһэн комму-нистууд Н. И. Попова, Б. А. Долматов гэгшэд тэмдэглэбэ.

Хүдөө нотагуудаар ашагта малтамалнуудые бэлэрхэдэ геологическа отрядуудай бо-лон партинуудай хүдэлмэри-лгэһэд нотагай хүн зонтой нягта холбоо барисаатай бай-ха ёһотой гэжэ экспедициин начальник С. В. Мельников, экспедициин ахалагша геолог-инженер В. Ф. Духовников, отрядтай начальник И. В. Поп-ков болон бусад коммунист-нууд тэмдэглээ.

КПСС-эй ээлжээтэ XXII съездын хүндэлэлдэ абһан уялгаа республика болон райнойной дүүргэхэ хэрэгтэ геологическа хүдэлмэрилгэһэдэй ехэ үүргэ дүүргэжэ бай-һан тухайн партиан Октябрь-ска райкомой нэгэдэх секре-тарь Ф. И. Оглоблин тогтожо хэлэһэн байна.

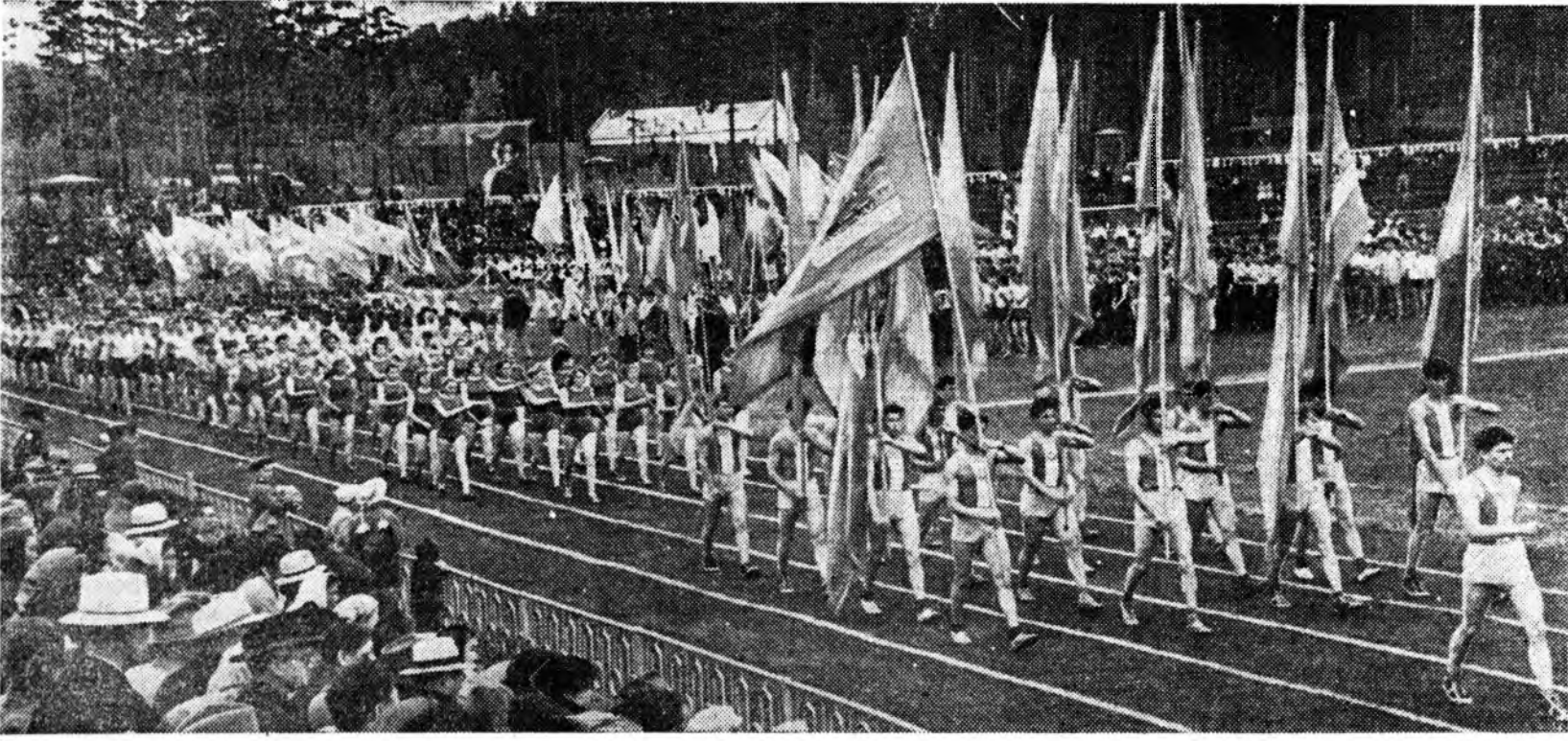
Б. Дагбаев.

ТАСС-эй фотохронико.

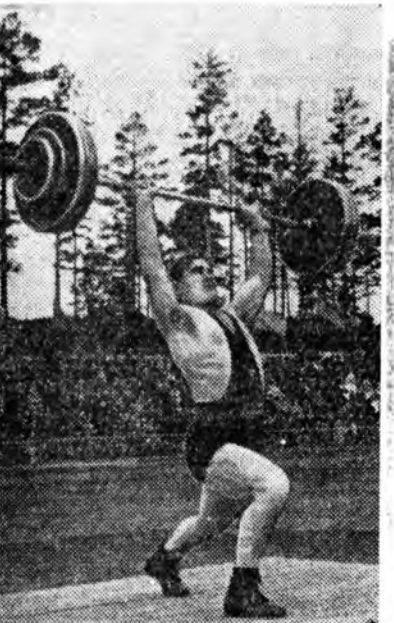
БУРЯДАЙ РЕСПУБЛИКЫН БИИ БОЛООР 38 ЖЭЛ ГҮЙСЭЭНЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАНАЙ СПОРТИВНА ҮЙНДЭР

Бурядай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болоһон физкультурникуудай парад.

Уржадэр бүрхэньшэ хаа, аргагүй нэрюухэн, агаар тунгалаг сабархэн байгаа хэн. Бурядай республикын 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ ехэ стадион хайндэрэй хээр шэмэглэдэн гобогдонхой байгаа. Тэрэ стадионий зүүн талын трибунада агуухэ Лениний дүрэ зураг хэзэй. Тэрэний тээ дэгүүр «КПСС-тэ алдар соло!» гэхэн үгэнүүд аржытар хиллэжэ гаргаатай харагдана. Мүн правительственна трибуна шадрышэ баһал гоё һайханаар үздэгдэ. Хүн түрэлтэй гэгээн гэрэлтэ коммунизм тээшэ өб хамта дабшажа ябаһан ахадуу 16 союзна республиканууд хэд гэрүүд—һүдэ тэмдгүүд хэдын олон зураг, плакадуудай дундаһа тообин гарана.

Бурядайнгаа республикын бии болоһор 38 жэлэй ойдо зорюулагдана спортивна ехэ һорёондо хабаадагшадые ханатараа харажархын түлөө буурал толгойтой болоһон үгэд, хүшэд бэрэ эһэнэ, бэддэнэ, Садмэжэ ариухан, түхэрэн саган шайрайтай, балсагархан хүбүүе бата шүрбэлэйг буруун гартаа хуулан үргэн сээжэтэй, үндэр сарюун үбэгжөөд тээжээтэ унда

Штангист Борисов 130 килограмм шэгүүртэй штанг үргэжэ байна.

уужа, һур харбаанда Зэдэһэ ерэнһан үбэгжөөлтэй угаа абыас-тайгаар хоёрдөжэ байба.

— Нинтэһэгэ малда үбһа тээжээд бардан хүрэхөөр баддахын түлөө манай тэндэхэ үбгэн луговодууд аһада оролдожо байнхай. Мүн бийшэ сабиалан уһалалсажа, һахы һалаг ябаһанаал, ойн баярта зорюулагдана шамбайшуулай ехэ һорёондо, залуугайһа ханаба гэнхэндэ, хабаадаад туршахала ерөөл гээшэб,— гээд шэнэ утһан бүһэндөө хабшуулан мүнгэн хутагынгаа эшэ шангаар адхан, адхан маһарна.

— Энэ һур харбаанда бийшэ хабаадахала ерэнһан хүнби. Гүшаад номоной газарна табиха бүридөө тэг дундуурхи бүлэн-

гүүдые тудадгад ла ябаһан шолмо һэм даа... Тээд тэрэ гэхээр дүшөөд, табяад жэл үнгэршөө хаш. Эбэр номоной хушын шангыё туршагагаагад, гар хажуураар зундаа үбһэ сабшажа, колхоздоо үгэхэ ханаатайли. Утһаг шэтэй эрэн хажуур дабтаад байнаб,— гээд хөөрхэн до-рюун аша хушүүндэ үнэтэй шоклад баруулжа үгэнэ...

Наранай элшэдэ тэсэнгүй, бүрхэг тэнгэри соорожо, халхинэй һөб-һөб үлэһэнэй һүүлээр сэгээн үнгэтэй гулабаһанууд стадионой гол дундуур шэгээд, амгалан аажмаар элин дөбөжэ үггэршээли.

Стадион соо хүн зөң дүүршэбэ. Элдэб янзын гоё һайхан хубсаһатай хүнүүдэй тэндэ исалжа байхынь харахата янза бүрийн сөөг намаатай сасаргил соо байһандал үздэгдэнэ. Энэниие ухаалдин харахата ягаа һайхан, зориг, омогорхол түрмээр гээшэб даа! Долоон жэлэй гайхамшадга түсөөй гурбадахы жэлэй уялганууды амжалтатайгаар дүүргэхэ тэмээдэ бодһон үнөр байн Бурядайһан хото, хүдөөгэй ажалшад хайндэртөө сугдараад байна ха юм.

Хүн зоной хүжижэ, хүжээ байтар стадионий зүүн урда угдууһаа томо тугуудые намилзуулан ажагар шумар бөөтэй физкультурникууд элдэ татан гаража ерээ. Тэдэнэрй бата алхасада амгалан ажалтай эршэ хүсээн тообин наашаа харагдаһандал ханагдаба. Нэрһэмэ алыга ташагаар утһагдаң Улан-Удын «Локомотив», «Труд», «Спартак», «Урожай» болон бусад обществонуудай нэрэ хүндые үргэжэ яагшад үе мусынгөө балсан шүрбэлэй хатуу шангыё мэдүүлэн гараба. Удын 12 сар болоодүйхэндэ шуран солбошуулай жагсаал дүүрээ һэн.

Бурядай республикын Министруудай Советэй Түрүүлэгшэ А. У. Модогоев парадта хабаадаһан спортсменуудта, хайндэртэ ерэнһан хүнүүдтэ ханджа, амаршлын үгэ хэлээ. Спортменүүдэй, мүн республикын ажалшадтай ажал хэрэгтэ саһадаа амжалта туйлахынь нүхэр Модогоев уряалба.

Удаалуулан Бурят ороноймнай суута спортсменуудай заншалта хайндэр—һорёон, мурсысөөн стадионий ногоон торгондол талмай дэгүүр зэргэшэдэн эхилбэ. Уян нугархай бөөтэй хүбүүд, басатад шадбарна тэндэ харуулаа. Мүн шүрбэлэйг, баатарлиг эршүүл хүсээ харуулаба.

Илангаяа бүхэ барилдаашадай һорёон һонирхолтой байба. Түрүүлэн Зэдын Сталиной нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Бата Базаров Кабанский залуу бүхэ нүхэр Ишигеновтай тулалдаа. Тэрэ үедэнь Алтан Мундаргын хормойһоо ерэнһан залуу бүхэ, бэрхэ тракторист Даши Портжиев Зэдын гайтайхан бүхэ Доржиевтай барилдашаба. Хүн зоной һонирхохыёе гээшэнь хэлэжэ-гүй. Хоёр гараа харбайгаад, болгоомжотойгоор гэгэжэ ябатараа, Батаманай гэнтэ харбагад гээд, нүгөөдэ бүхэе гарта оруулжа, шадмарар угзаран газар тулуулжархыба.

Удаань баһал Алтан Мундарга нутагтай Нима Ивахинов Иволгын бүхэ Цыреновтэй шанга һорёо хэжэ, харагшадые һонирхуулаа. Гэнэхэжэ Иволгынгаа бүхын хүлөө шүүрээд, гэнтэ угзаран үргэжэ, Нима бүхэ нүгөөдээ илаба. Республикадаа үннһөө хойно аддаршанан Иволгын бүхэ Чимит Галсановой Улан-Удын пединститудай студент Николай Лаврентьевтай барилда-

хадань угаа һонирхолтой байба. Мэхэтэй, аргагүй шадамар, дүрэтэй Чимит бүхые пединститудай студент бөсынгээ шэгүүрээр даржа унагаагаа гэжэ ханахаар байгаа даа.

Игэжэ эдир барилдаашадай дундаһа Дана Портжиев (хүнгэн шэгүүрэй), Цырен Ардуев (хүндэ шэгүүрэй), Иосиф Бодеев (хүндэ шэгүүрэй), эршүүлэй барилдаанда Бата Базаров, нүхэр Буржатов (хүндэ шэгүүрэй), Буда Рабжаев (хүндэ шэгүүрэй), Николай Лаврентьев (хүндэ шэгүүрэй) республикын чемпионуудай хүндэт нэрэ зэргэдэ хүртээб.

Закаменай аймагай үбгэн сур нүхэр Цыремпилов харбажа байна.

Тодоржо гараһан чемпион бүхэндэ нэгдэхэ эргын диплом вымпелтайгээр баруулаа. Тинхэдэ хоёрдохы һуурида гаргашадта хоёрдохы эргын диплом жетонтойгоор, 3-дахы һуурида гаргашадта жетон баруулагдана байха юм.

Бурядай АССР-эй байгуулагданаар 38 жэлэй ойн баярай хайндэртэ һур харбалгаар мурсысөөндэ хабаадахала республикынмнай нутаг бүхэнһөө хэдэн олон түрөөлөгшэд ерэнһан байна. Тэдэнэр найрай урда үдэр республиканска мурсысөөндэ хабаадахала эрхэ олохын түлөө өһөд хоорондо һорһон юм. Тэдээн соһоо мэрған солбон 16 бэрхшүүлт шалгаржа, найрай һур харбаанда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэхэ эрхэтэй болоо. Тэдэнэй дунда аяар холын Закаменай аймагай 60 гараһан наһатай Цыремпилов, эдир залуу мэрған Дагвин, гурбан жэл удаагуур һур харбалгаар республикын чемпион байһан Салынгийн аймагай Лубсанов болон бусад бии.

Бүхэ барилдагта, һур харбаанай боложо байха үедэ стадион дээрэ классическа барилдаа, шанг үргэлгыё хун зондо харуулжа, эхээр һонирхуулаа.

Бурядай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионий бага талмай дээрэ волейбол, баскетбол мурсысөөн үнгэрөө. Волейболор Бурядай хүлөө ажахын институтай, паровозо-вагонно за-

Бурят барилдаан.

Стадионий сэл ногоон зүлтэ дээрэ һур харбаан эхилжэ, эгээн түрүүн хүхэ санхир тарлгитай, утһан бүһэ бүһэлһөн, мүнгэн хэтэ, хутага зүүһэн нүхэр Цыремпилов харбажа эхилбэ. Тэрэний голднуудын хэдм мэрған сэхээр ошобочыё, тудасаар хо-мор байжа, түрүүшынгээ харбалгада арайхан 9 очкотой болоо. Нүүдээрнь Бубеев, Цындеев, Дагвин болон бусад харбажа, мурсысөөн удаан саг соо үргэлжэлбэ.

Нёдондо жэл һур харбалгаар Эрхүүгэй областин Усть-Ордын, Читын областин Агин национальн округуудай, Бурядай АССР-эй хоорондо болоһон зональн мурсысөөндэ хоёрдохы һуури эзэлһэн Салынгийн аймагай Кировой нэрэмжэтэ колхозой гэгүүн Батажол Бальчинов 37 очкотой боложо, энэ мурсысөөндэ илаба.

Тингэжэ нүхэр Бальчинов һур харбалгаар 1961 оной республикын чемпион болоо.

Нэгэн ади очконуудтай болоһон Лубсанов, Дагвин, Цындеев гэгшэд хоёрдохы гурбадахы һууринууды эзэлхын түлөө өһөд хоорондо дахад мурсысэхэ баатай болоо. Эдэ гурбаанай мурсысөөнэй дүнгөөр Дагвин 18 очкотой боложо, хоёрдохы һуурида гаража, Лубсанов гурбадахы һуури эзэлбэ.

Энэ жэлэй һур харбаанай мурсысөөн юу харуулаб гэхэдэ, бурят арадай эртэ урда саһаа хойшэ үнгэржэ байдаг һонирхолтой, шухала энэ спортдо илангаяа залуушуул үсөөнөөр хабаадалсана, тэдэниие һур харбаанда дахад, энэ талаар дүй дуршал, шадбары маргалдаттай болгохын түлөө хүдөө нутагуудта муртай юумэ хөгдөгдөгшын толдорхойлогдоо.

Бүхэ барилдагта, һур харбаанай боложо байха үедэ стадион дээрэ классическа барилдаа, шанг үргэлгыё хун зондо харуулжа, эхээр һонирхуулаа.

Бурядай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионий бага талмай дээрэ волейбол, баскетбол мурсысөөн үнгэрөө. Волейболор Бурядай хүлөө ажахын институтай, паровозо-вагонно за-

Хилын саанаһаа

Радио, телевиденээр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тухай гадаадын гүрэнүүд иигэжэ бэшэнэ

ПЕКИН, июнийн 17. (ТАСС). Радио, телевиденээр Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгые «Жэньминь Жибао» газетэ мүнөөдэр ехээр толило. «Дагун Бао», «Гуанмин Жибао», «Бэйзинь Жибао» газетэнүүд Н. С. Хрущевой үгэ хэлэһэн тухай ТАСС-эй мэдээсэл толило.

УЛАН-БАТОР, июнийн 17. (ТАСС). Радио, телевиденээр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тушаа монголой олонитэ ехэ анхарал табина. Советскэ правительствын толгойлогшын хэлэһэн үгын бүхы текстые «Үнэн» газетэ толило. Энэ газетэдэ толгойлогшон Н. С. Хрущевой үгые предприятия, барилга, гүрэнэй ажахынудта олоороо зүбшэжэ уншана. Н. С. Хрущевой президент Кеннедитэй Венэдэ уулзһан тухай хоёрдөһөнүүд үнгэргэгдэнэ.

СССР-эй Министруудай Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, эб найрамдал хамгаалха талаар элитэ ехэ энэ хүнэй радио, телевиденээр хэлэһэн үгые бүхы түрүү хүн түрэлхитэнтэй хамта МНР-эй ажалшад үнэн зүрхэнһөө һайшаана, халуунаар дэмжэнэ. Мүнөө үеын уласхоорондын байдал һайжаруулаха, амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ёһоо гуримууды бодотоорнь бэрлүүлхэ хэрэгтэ Советскэ правительствын оруулан эдэ дурадхалууд ехэ удхашанартай гээд манай арад тоолоно гэжэ «Бодото байдалыё ёһоо дурадхалууд» гэжэ редакцион бэшгээ соогоо «Үнэн» газетэ Н. С. Хрущевой радио, телевиденээр хэлэһэн үгые тайлбарилна.

ПАРИЖ, июнийн 17. ТАСС-эй корреспондент А. Баранов 1. гэжэ мэдээсэнь: Советскэ правительствын

толгойлогшо Н. С. Хрущевой радио, телевиденээр хэлэһэн үгэ Францин олонитын, хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Энэ хэлэһэн үгые Парижай газетэнүүд үргэнээр тайлбарилжа үргэлжэлһөөр. Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тушаа ханаһаа дурадхалууд хаа хаанаһаа олооро ороно.

Пресс-конференци дээрэ Гадаадын хэрэгүүдэй министрствын түлөөлэгшэ энэ хэлэһэн үгэдэнэ бэлэй хэбэргүйгөөр хандаба. Советскэ Союзай дурадхалуудай ямар удхашанартай байһынь тэрэ тайлбариллагүй. Зүгөөр «совет дурадхалууд шэрүүн» уласхоорондын ехэ бэрхшээлүүдэ тохёолдожо болохо гэжэ Гадаадын хэрэгүүдэй министрствын түлөөлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

«Баруун Берлин тухай асуудалаар СССР-тэй хэлсэнуудыё хэзэгүй гэжэ Францин правительство болоно. Энэ правительство канцлер Аденауэрыё дэмжэдэг» гэжэ «Юманите» газетэ онсолон тэмдэглэбэ. Гэжэ зуура Германдин мүн уласхоорондын бусадшыё шухала асуудалуудыё шиндхэхэ тухай Советскэ Союзай оруулан дурадхалууд Францин национальн хүсэл эрмэлзэлгэтэй зохилоно гээд демократическа олонитын, француз арадай һанал бодол харуулаг газетэнүүд бэшэнэ шуу.

«Хэлэһэн үгэ соогоо Н. С. Хрушев уласхоорондын хоёр ехэ асуудалуудыё толдорхойгоор шиндхэхэ дурадхал оруулаа. Энэнь буу зэбсэг хурьяла, Германи тухай асуудал шиндхэхэ хэрэг болоно гэжэ «Юманите» газетэ түрүү бэшгээ соогоо тайлбарилна. Францин ерээдүйн, мүн аюулгүй байха хэрэгтэ тэрэ дурадхалууд хабаатай гэжэ һануудалгагүй бшэ аал гэжэ тэрэ газетэ саашан үргэлжэлүүлбэ. Советскэ правительствын дурадхалуудыё «сэсэн зүйтэй, шухала удхатай» гэжэ «Юманите» газетэ ханамжалаа. Тинхэ зуура Советскэ Союз гадаадын амгалан ёһоний политика эсэшэ сусаһагүйгөөр, эрид шууд бэрлүүлдэг гэжэ тэндэнь хэлэгдэнхэй.

А. А. Громыко Женевһээ мордобо

ЖЕНЕВА, июнийн 17. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко мүнөөдэр Москва ошохоео гараба.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрн орлогшо Г. М. Пушкин Лаос тухай асуудалаар боложо байһан зүблөөндэ советскэ делегацие тойлогылхо юм.

США-да хэмвэ одон табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, июнийн 17. (ТАСС). Информационно агентствонуудэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Ванденберг (Калифорни штат) гэжэ агаарэй сэрэгэй базаһаа «Дискаверер XXV» гэжэ хэмвэл одон табидаа. Тэрэнэй шэгүүрнөө 945 килограмм тухай болохо. США-гэй агаарэй сэрэгэй хүсэнуудэй командованиин мэдээсэлүүдэй ёһоор, хэмвэл одон дэлхэйе тойрон ябах хойто зүгэй замда ороо.

АЖАХЫН ТООСООН-ХҮТЖЭЛТҮЙМНАЙ АРГА ЗАМ!

БУРЯТ ҮНЭН

ОНШОТой ҺАЙЛААР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

1961 оной хоёрдохы хөхөдтэ абтаха

„БУРЯТ ҮНЭН“ газетэдэ захил хэгдэжэ байна

Хэлхээ холбооний конторо, отделение, почтальон бүхэн, предприяи, эмхи зургаан, совхоз болон колхозуудтахи хэблэл тараадаг олонитын түлөөлөгшэд захил абана.

Газетэ захиха үнэ сэн:
6 харын—3 түхэриг, 3 харын—1 түхэриг 50 мүнгэ.

НУХЭД УНШАГАД,
„Бурят үнэн“ газетэеэ шалдажа захиит

Д. Чимитов, Ц. Улымышев.